

פרשת חיי שרה

בין מבחן לניסיון

בפרשתנו מובאת שרה, אִם האומה היהודית, אל המנוחות, ואנו רוצים להתבונן בסיבה שבגינה קופחו חייה.

ובכן, ידועים ומפורסמים דברי המדרש שמביא רש"י עם בתחילת הפרשה (כג, ב): "נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק - **לפי שעל ידי בשורת העקידה, שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרח נשמתה ממנה ומתה.**"

מנמק בעל "שפתי חכמים" (שם אות ט): "שליח בא מהר המוריה והגיד לה (לשרה) ענין העקידה, והתחיל להגיד לה שנזדמן בנה לשחיטה, **ואיחר המגיד לסיים דבריו ולומר לה שניצל ולא נשחט ... לכן נבהלה כל כך מדבריו ופרחה רוחה ונשמתה.**"

מי היה אותו שליח שדיווח לשרה על העקידה?

מספרים חז"ל (פרקי דר"א, פל"א): "כששב אברהם מהר המוריה, חרה אפו של **סמאל** (השטן), שראה שלא עלתה בידו תאות לבו לבטל קרבנו של אברהם אבינו. מה עשה? **הלך ואמר לשרה: ... לקח אברהם את יצחק בנו ושחטו והקריבו על גבי המזבח לעולה. התחילה שרה לבכות ... ופרחה נשמתה ומתה.**"

האמת, שבהתחלה שרה הייתה סקפטית לדברי השטן. כך כותב הש"ך (ריש פר' חיי שרה), שבתחילה שרה לא האמינה לסיפורי השטן, והיא הלכה לברר אם כנים דבריו אצל אחימן ששי ותלמי שהיו ענקים - "אמרה להם: אתם ארוכים ורואים מרחוק, הביטו וראו אם תראו זקן אחד הולך עם ג' נערים? **אמרו לה: אנו רואים זקן אחד עוקד בחור אחד והסכין בידו. מיד מתה.**"

טוב, נראה שהבנו את הסיפור. שרה נפטרה כתוצאה מבשורת השטן על עקידת יצחק.

וצריך להבין, הלוא שרה הייתה גדולה מאברהם בנבואה (שמו"ר א, א), אז איך יתכן שאברהם הצליח לעמוד בניסיון ועקד את בנו ממש, ואילו שרה נפטרה רק כתוצאה משמיעת הבשורה בלבד?

מסביר ר' חיים שמואלביץ (שיחות מוסר, תשל"ג-ו), שאברהם קיבל את ניסיונו מה', ולשם כך ניתנו לו כוחות מיוחדים על מנת שיוכל לעמוד בו, אך לעומתו שרה קיבלה את ניסיונה מהשטן, והיא לא קיבלה את הכוחות שקיבל אברהם.

וגם זאת עלינו לברר, אם לא ניתנו לשרה כוחות לעמוד בניסיון שהציב לה השטן - איך היה צפי שהיא תעמוד בניסיונה ולא תמות?

שר מכובד נסע בכרכרתו, והנה מבחין הוא על אם הדרך בשיכור סמוק לחיים הישן בתוך שלולית בוץ.

רעיון שובב עלה במוחו. הוא ציווה על משרתיו לשאת את השיכור אל ביתו המפואר, לרחצו ולהלבישו בבגדי כבודו, ואז להשכיבו במיטה מפוארת ולהניח ליד מיטתו בגדי כמורה.

"כאשר יתפכח השיכור משכרותו", הורה השר למשרתיו, "גשו נא אליו ודברו עמו בהכנעה, כאילו היה

פרשת חיי שרה

הוא כומר רם ומכובד".

המשרתים שמחו לשתף פעולה עם התרגיל וציפו בקוצר רוח לרגע בו יתעורר השיכור.

כאשר פקח השיכור את עיניו, מיהרו אליו המשרתים, ובקומה כפופה אמרו בהכנעה: "אבינו, הכומר הנכבד, במה נוכל לעזור לך?".

השיכור, שכבר התפכח מיינו, בהה בהם בחוסר הבנה. מצד אחד הוא לא זכר שהוא כומר, מצד שני הוא גם לא זכר שלא. הוא הביט בבגדי כמורה שהונחו ליד מיטתו, והתבלבל לגמרי...

הוא החליט לערוך לעצמו מבחן. הוא יקרא בספרי הכמורה, אם יבין משהו, סימן שהוא אכן כומר, ואם לא, אז כנראה שלא.

הוא ביקש ממשרתיו להביא לו את ספרי הכמורה. משאלו הגיעו לידי, הוא פתח אותם וכמובן לא הבין אפילו מילה.

הוא כבר עמד להסיק מכך שהוא אכן לא כומר, אך לפתע חלפה במוחו מחשבה משונה:

'אולי כל הכמרים בכלל אינם יודעים קרוא וכתוב, בדיוק כמוני? אולי בעצם כולם רק מעמידים פנים שהם קוראים מתוך הספרים עבי הכרס, כאשר למעשה הם לא מבינים אפילו חצי מילה ממה כתוב בהם?'

אחר שהעמיק האיש במחשבה זו, הסיק לעצמו: "כנראה שבכל זאת אני אכן כומר"...

* * *

המלבי"ם (בראשית כב, א) מבדיל בין שני סוגי ניסיונות שבאים על האדם: יש **מבחן** - שנועד לבחון אם האדם "**שלם עם ה' כפי טבע רוב בני אדם**", ויש **ניסיון** - שנועד לנסות את האדם "**אם יעמוד בצדקתו בדברים שהם למעלה מטבע הבשר**".

ניקח את ניסיון העקדה לדוגמא.

ניסיון העקדה היה **ניסיון** עבור אברהם ו**מבחן** עבור שרה. אברהם נדרש לפעול **למעלה מטבע אנושי** ולעקוד את בנו, לעומתו שרה רק נדרשה לסמוך על בעלה שהוא פועל על פי צו ה', וזהו טבע רוב בני הזוג - לסמוך זה על זה.

ניסיון ניתן לאדם **מה'** ("הַאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם"), ולשם כך מוענקים לו כוחות מיוחדים כדי שיוכל לפעול למעלה מטבע אנושי. את המבחן מציב **השטן** ("יש בריה בעולם שבראה ה' **להבחין** בה אהבת בראיו". אוה"ח בראשית ג, ו), וכיון שבטבעו קיימים כוחות להתמודד, אין הוא מקבל כוחות נוספים.

כלומר, מבחן השטן הוא כתעלול השר השובב: **הוא מציב בפני האדם פיתוי שקרי, והאדם נבחן - האם יכיר בשקר ויפרוש, או שיאמת את השקר ויתפתה.**

שרה לא נצרכה לכוחות מיוחדים בכדי להבחין בשקר שבמבחן השטן, אלא שבחלקלקות לשונות הטעין אותה השטן רגשית בסיפור דבריו, עד שליבה כבר לא עמד בעומס הבשורה.

פרשת חיי שרה

* * *

אם נתבונן, רוב ההתמודדויות בחיינו הינם **מבחן** ולא ניסיון.

כל מי שנכשל פעם בתאווה או מידה רעה יודע, שזה שקר גמור לשנות בכישלון. לא נהנים ולא מרוויחים מזה, נקודה. הוי אומר, שבשביל להתגבר על פיתוי נדרש מאיתנו "סך הכל" לפעול **על פי טבענו** שדורש את ההתגברות. זהו, כאמור, **מבחן ולא ניסיון**.

הבנה זו פותחת צוהר בפנינו להבין, שבעצם על רוב מאורעות חיינו נוכל להתגבר בנקל - לו רק נכיר בעובדה שהכוחות כבר טמונים בקרבנו, וכל שעלינו לעשות כדי לממש אותם הוא לזהות שמדובר בפיתוי שקרי.

אה, וכשיבואו באמת ניסיונות, נקבל לכך כוחות.

* * *

לסיום, מה אתם אומרים: קשיי הקורונה עבורנו הם מבחן או ניסיון?

בידוד עם השאלה הזאת יחבר אותנו לעצמנו.

תחשבו על זה.

מקור: בכל לבי דרשתיך